

LÚDAS MATYI
EGY EREDETI MAGYAR REGE
NÉGY LEVONÁSBAN.

írta
Fazekas Mihály

*Quamvis sublimes, debent humiles mutuere,
Vindicta docili quia patet solertiae.*

PHAEDRUS.

**Elöljáró-Beszéd
az első Kiadáshoz.**

Jámbor Olvasó!

E' munkátskának ki legyen Szerzője, ha kérded,
Nem tudom: a' bizonyos, hogy az én kezeimbe csak így jött
Név nélkül; nekem egy Szomszédom hozta az Erdő -
Hátról, vagy honnan, hogy jó lessz rajta nevetni
Majd borozás közben. Igaz is: mert rajta nem egy két
Vídám estvéket tölténk; még Martzi Kanász is,
A' ki nagy Át se tanúlt soha, sokszor majd megütötte
A' guta, úgy röhögött: No ilyet soha Gazd'Uram, úgymond,
Még a' hetvenedik Nagy Apámnak lelke se hallott.
Be' furtsán perdül; pedig a' sor vége nem úgy megy
Mint a' Nótában szokták. Osztan meg akárki
Írta Uram! de gonosz tsontnak kell lenni, ugyantsak
Tudja mikép' szokták. Így ítelt Martzi tudatlan
Fővel; mások még több szépet láttak ezen kis
Munkában, de kivált a' többek közt, nekem a' sok
Körmönfont magyaros szóllás' formája, meg a' nagy
Könnyűség, elmés lelemény, természeti festés,
Mellyek ezen kisdéd munkát kedveltetik, egybe
Úgy megtetszettek, 's egyszersmind Döbrögi Úrnak
Példátlan példás megjobbúlása is egybe
Úgy szívemre hatott, hogy azonnal, mint Matyi, én is.
Háromszor tettem fogadást, hogy közre-botsátom
A' fűrfangos eszű Lúdas Matyi tetteit, és már
Szükség, hogy szavamat tellyesíttsem, mint magyar ember.
Ebből áll az egész dolog, a' mit mondani szükség
Volt, legalább annak véltem. Most útra botsátom
A' Matyit, országot hadd mennjen látni; ne féljen
Döbrögi Úr, mert ő már többször nem veri ám meg.

Írtam -- JOBBOTTHON
Egy kantsó Jankai mellett -

A' Kiadó.

A' Szerző az Olvasókhöz.

Hajdan ütlekkel magyarázták a' mi Atyáink
Hogy mi az alsó rend törvényne? kinél az igazság? -
A' ki erősebb volt, ugyan az kényyére bitangolt. -
A' lepotsékolt nép dühös indulatja, kanóttzal
Adta jelét ollykor bosszújának; de oroszlány
Szíve kevésnek vólt, hogy mint Matyi vissza pofozza,
A' mi goromba tsapást vett a' zabolátlan erőtől.

Elmúlt a' vad idő; ki van ennek szabva határa
Szintúgy mint annak; Szent a' Törvény; 's az Igazság
Fennyen hordja fejét, mert van bizodalma Hazánknek
Bölts Fejedelmeiben. Bátran eleresztem azért én
Döbrögi Mátyássát, mint medvét, melly vadonából
Emberi kézre került, és már Gazdája dudáján
Úgy illeg billeg, hogy rajta akárki nevethet,
Senki fijának sem lévén oka tőle szepegni.

Bétsbe ugyan hírem nélkül szöke pőre gatyában
És bogjas fővel: most én tsimbókba kötözve
Fürtjeit és e' kis Katzagánkát vetve nyakába,
A' Korhelyt, fogadott Apjának vissza botsátom.

Debreczenből Januárus 12-dikén 1816-ban.

F. M.

Lúdas Matyi.

ELSŐ LEVONÁS.

Hajdann egy Falubann, a' Nyírenn é, vagy az Erdő-
Hátonn, vagy hol esett, jó szerrel nem jut eszembe.
Már tsak elég az, hogy: vólt hajdann egy öreg Asszony,
Özvegy vólt, 's egy rossz Fija vólt. Ez munka fejébenn
Nyáronn a' legyet a' szárán tsapkodta nap estig,
Télenn a' tüzelő mellett a' pizska fa végénn
Átsorgott el egész napokat; Jó Annya eléggé
Zsémbelt rá; de akár a' száraz falra marokkal
Borsót hintett vólna, szitok, motsok és a' hurítás
Annyit tett Matyinak, (Matyi vólt neve a' Sihedernek)
Illy tunya életet élt ő jó ideig; hanem egyszer
Hóltra elúnta magát; hosszúknak kezdte találni
A' napokat; 's nem elég tágasnak az Annya telekjét:
Addig nyújtódzott hát, hogy valahára szokatlan
Bajra vetette fejét, 's kigyaloglott a falu végen
Lévő dombig, ahol szoktak vólt mindenik Innep
Délyesténn az Időtöltők karikába hasalni. -
Mint sziszeg a' főt Lúd idegenre: Matyinkat is akként
Gúnyolták ki az ő vele nőtt egy forma korás
Virgontzok; de tsak ott volt már ő s nem sok időre
Öszve gyalulódott velek. - Innen láta először
A' mi fijunk, nézvén szana széllyel, az ég karimáján
Dalmahodó hegyeket; más részről mint ugyan annyi
Nyársakat a' távol helységek tornyait; ittenn
Vette ki a' szóból, hogy szomszéd Vármegye is van;
És a' többek közt, hogy a' híres Döbrögi Vásár
Egy hét múlva esik. - Fel pertzene benne az Ország
Látására való kívánság; már az eszében
Kezd sok gondolatok forrása mozogni, pezsegni;
Nintsen nyugta; fejét töri, míg végtére előtte
Rész nyílik, mellyenn szándéka folyásnak eredhet. -

Annyának húsz szép annyányi libáji valának
Egy vén Gúnárral, 's egy pár öregetske tojóval,
Jókor költek azok, maga bajmolt véllek az Özvegy,
Hogyha szerentsésen, úgymond, feltudja nevelni,
Majd egy kis télére valót árúlna belőlök.
E' Lúdakra fené fogait Matyi, kéri az Annyát,
Bízná rá azokat, hogy hadd próbálna szerentsét;
A' Vásárra bemenne velek; jó móddal eladná;
'S így kapadozva talám kupetz is kerekedne belölle,
Melly úton sok Rátz úr lett abban az időben. -

Korhely! léhűtő majd a' Vásárra, pokolba!
Mit keresél az egész nyáron? jobb hogyha dologhoz
Látsz itthonn: - az Anyó így 's így motkolta le Mátyást.
Ő pedig a' Vásárra-menést feltette magába,
Már pedig ő, a' mit feltett fufangos eszébe,
Azt onnan sem tűz, sem víz nem ütötte ki többé;
És addig kunyorált, hogy tsak rávette az Annyát:
Ám no hiszem legyen úgy, úgymond, áldjon meg az Isten,
Tsak lendíts valamit, mert héj nagy bűn a' henyélés.
Kedve derül Matyinak, szerez egy jó kézbeli füttyköst,
'S a' sutból kivon egy pókháló lepte tarisznát,
Melly öreg Apjának soha sem szállott le nyakából.
Ebbe az Annya rakott túrót, hájat, kenyeret, sót,
'S fokhagymát; az alatt ő a' vén Lúdat arrább
Hessegeté; az eladni való húszat kiszakasztá,
És egy körmön font ostorral az útra riasztván,
Annyának minden jót kíván, 's ballag utánnok.

Döbrögen vala hát ekkor Vásár, a' hatalmas
Döbrögi Úr örökös Jószágabann, ki magáról
Azt tartotta, hogy ott neki a' Felség se parantsol;
A' mit akart a' vólt Törvény, 's tetszése Igazság. -
A' Portékáknak maga szokta kiszabni az árát,
És a' melly Darabért többet mert kérni az Áros,
Elconfiscáltatta, meg is büntette keményen.
Hogyha pedig nétán más óltsón vett meg akármit
És neki megtetszett, tsak azért kivetette belőlle,
Hogy fenn tartódjon fegyverrel nyert ősi jussa. -
A' mint Döbrögi Úr ekkor sétála alá 's fel
A' mi Matyink és a' szép húsz liba tűne szemébe,
Annyival inkább, mert minden süvegelte személljét,
Tsak Matyinak vólt fenn egyedül a' főre valója.
Kérdi az Úr: ki ezen Lúdas Gazdája? Magam la!
Így szóllott nagy nyers nyakason Matyi. - Ennye, gaz ember!
Nem tudod itt ki az Úr? majd emberségre tanítlak!
Hol vagyon a' Süveged? mi ezen Lúdnak az árra? -
Bényomván süvegét, s megrázintván katzagánnyát:
Három Márjás, úgymond, párja az ilyen amollian! -
Kérdi az Úr: id' adod fele árrán? - Ő biz az Apja
Lelkének sem alább párját egy kurta forintnál.
Döbrögi vág egyet sinkójával; nosza három
Fogdmeg toppan elő; Matyit a' Kastélyba tzipálják;
Lúdait elhajtják; és a' kapu közt hevenyében
Ötvent vágnak rá, mellyet süvegelve faránál
Egy Ispán híven számlált, és Döbrögi bőrös
Karszékből szemlélt. - Matyi így szólt hogy felereszték:
Én Uram a' fizetést köszönöm; ha az Isten erőt ad,
'S Életben megtart, majd megszolgálom; azért tsak
Róvja fel a' kapu fél fájára, hogy el ne felejtse:
Háromszor veri ezt kenden Lúdas Matyi vissza!

Ezt csak alig végzé, néhány zöld Ingesek agyba-
Főbe verék, 's kiveték, jól meghurtzolva hajánál
Fogva, hogy a' földet még a' lábújjja sem érte.
Míg húzták vonták, még egyszer vissza kiáltott:
Osztánn háromszor veri meg Lúdas Matyi kendet!
Hogy már ott kinn vólt, így szóllott a' sokasághoz:
Majd meglássátok, háromszor meg verem azt la!
Ezt minden neveté; de kivált a' Döbrögi Háznál
Őrültes szavain Matyinak hahotára fakadtak.

MÁSODIK LEVONÁS.

A' mi Matyink könnyen lehet elgondolni, hogy Annya
Háza felé képpel sem fordúlt; bűgva morogva
Elment földetlen földig; 's elvitte magával
A' boszszuállás Lelkének is ördögi mérgét.
Hogy dühe tzéljához juthasson, pénz kuporásra
Adta magát; jótskán keresett is, hol napi számmal
Hol szolgálattal; 's néhány nyelvekbe eléggé
Jártas lett, mert sok nagy Városokat bebarangolt;
'S annyira mennyire sok mesterségnek kitanulta
A' tsínnyát bínnyát. Bízván hát mind az eszéhez
Mind erszénnyéhez; Hogy Döbrögi meg ne tsalódna,
Úgymond, már egyszer vele számot kellene vetni.
Képe azólta nagyon elváltoza néki; azomba
Döbrögi házánál elenyészett híre nevével.
Bátrann elmegy hát a' nyílt Udvar kapujáig,
A' mellynek küszöbén nem igen kedvére hasalt vólt.
Látja, hogy a' füstös nagy Ház helyére azólta
Pompásabb Palotát újjabb ízléssel emeltek,
A' fala fel van már építve, de a' fedeléhez
Még faragatlan fák vagynak halmozva rakásra.
Meg lessz már, így szóll Matyi, meg lessz Döbrögi verve.
Elfordúl onnan, veszen egy félkézi szekertzt,
Zsebbeli ölméröt, 's plajbászt egy irha kötövel;
És egy vándorló Olasz-Áts formába jelen meg.
Eljutván a' nagy Kastélyhoz, mint ahoz értő
A' Falnak szélét hosszát mérkéli szemével;
Onnan vizsgáló képpel megyen a' fa-rakáshoz;
Ollykor felfelnéz, a' fákat megmosolyogja,
'S tsóváltgatja fejét. Meglátja az Úr is az embert,
Arra felé sétál; mit akar? megkérdezi. Semmit,
Úgymond, Méltóságos Uram! csak ezenn vala útam,
Meg sem is álhatnám hogy az illyent meg ne tekintsem,
Mert mesterségem; látom hogy akárki tsinálta,
A' Palotában a' kőmives munka királyi,
Bár csak már fedelét láthattam vólna; reménylem
E' díbdáb fákkal nem akarja az Úr bekevernü.

Mondja az Úr: ezeket bizony én vágattam az erdőn
 Tsak hozzá vetvén. Jók jók úgymond Matyi, apróbb
 Háznak, de nem illy Kastélynak; Róma felé kell
 Forgani, hogy pompás Fedelet láthasson az ember.
 Én Nagyságos Uram! láttam, 's dolgoztam is egy két
 Hertzegi munkákat: de bizonynal mondom, ezekből
 Nem képes takaros mívet készíteni; - kirántja
 Mérőjét, - mérkéli - be kár hogy öt újjnyi hibázik;
 Ám de hisz' e' nem az én dolgom, senkit se gyalázok,
 Sem magam ok nélkül más munkájába nem ártom.
 Menni akar: de az Úr megtartóztatja. - Barátom!
 Még nekem, úgymond, nints egy Átsal is alkum, az Úr hát
 Járt az Olasz földönn? - tessék bójönni! - Ebédje
 Volt-e már ma? - Ha a' munkám fog tetszeni, nem fog
 Nállam az Országban Nemesebb Gazdára találni.
 Elmosojodja magát Matyi, és dítséri az Úrnak
 Építésbeli ízlését, sajnálja ha itten
 Tán alkalmasabb fákat nem lelteni ezeknél.
 Óh! mond Döbrögi, nints a' földönn olly jeles Erdő
 Melly az övénel jobb 's gyönyörűbb fát tudna nevelni.
 Látni szeretné azt Matyi. - Döbrögi pontba parantsol
 Egy Hintóba fogatni. - Szakáts tálaljon azomba!
 Míg bé mennének, Matyi mondja, hogy arra való fák
 Hogyha találtnak, jó vólna talám kijegyezni,
 Sőt tán egy úttal vágatni is. - Egybe az Ispánt
 Szóllítsák! - két száz fejszést rendeljen az erdő-
 Sarkához. - Készen az ebéd; jól laknak; a' hintó
 Ott terem. - Egy pillantat alatt kinn vagynak az erdőn.
 A' Fejszések is ott vagynak már. - Járja az Úrral
 A' roppant Tölgyest Matyi, és vágatja, ha szép fát
 Sejt meg. - Már minden munkást elrendeke széllyel,
 Kedve szerént: nem tud még egy szál fára találni.
 Bellyebb mennek hát, - vizsgálódnak, Matyi egyszer
 Mondja hogy ő már lelt. - Egy sűrű völgybe letsalja. -
 Illyen lenne derék ha hogy ölnyi kerülete vólna.
 Döbrögi mellé áll 's által próbálja ölelni.
 Akkor megkapván Matyi túlnann két keze szárát,
 Egy gúzsál, mellyet tsak azért font, öszveszorítja.
 Nem vagyok én Uram Áts, hanem a' Lúdas
 Matyi úgymond,
 Kit kend megtsapatott, és elrablotta libáját,
 'S Háromszor fogadá hogy vissza püfölgeti kenden.
 E' most hát első. Vág egy jó tölgyfa husángot,
 'S azzal tarkótól talpig meghánnya keményen.
 Döbrögi hasztalanúl hánykódott, mert fa mohával
 A' szájját jól bétömködté; azomba az erdő
 Rengett a' sűrű kopogástól, 's a' rohanó fák
 Vad morgásaitól. - Mátyás az Urat megagyalyván

És a' Lúd árrát a' zsebjeiből kikeresvén
Törli szemét szájját, és a' sűrűbe elillant.

Már a' Fejszések, nem lévén munka, pihentek.
Már jobbára ledöntve hevert a' tízimeres erdő-
Legszebb része; menő félenn már a' nap: az ember
Bár ha dologtalan is, de az átsorgást elűnnya:
Még sem jó sem az Úr, sem az Áts. Végte az Ispán
Nem veszi a' dolgot tréfának, hoppogat: erre
Hoppot mond itt, ott, meg amott a' rengeteg erdő.
Halgatnak: de csak a' baglyok huholási szakasztják
Félbe az alkonyodást követő vadon estveli tsendet. -
Már most mindnyájann kurjantnak; a' hangok özönje
Zengeti a' zordont; bellyebb bellyebb morog a' míg
Méjjen elnémúl. - Figyelem van utánna, sehonnan
Egy kukk hang se felel. Most most szeppen meg az Ispán,
Széllyel rendeli a' látványságot, hogy az erdőt
Hajtsák meg, mert már bajnak kell lenni akárhogy. -
Amint egynéhány hajtók a' völgyet elérik,
Hallanak egy olyan horkantást, mint mikor a' Kant
Megdöfik, és szívét ért sebje miatt az utólsót
Elhergette. Mi az? megdobb az ijjedezésre
Rákapatott Jobbágy; hátrál; ordítja az Ispánt;
Ott terem az, 's félénk népét biztatva lemégyen
Ólálkodva az allyra velek; - mit látnak? az Isten
Mentse az illyentől még a' jó Krimi Tatárt is!
Fához kötve Urok, fa mohával szája betömve,
És a' drága ruhák szétt vannak rajta feselve.
Elvágják a' gúzt, és szájából kifeszítik
A' mohot; a' rémült Ispán instálja alássan,
Hogy mi pogány gyilkos kínozza meg ilyen erőssen
A' Nagyságos Urat? Felelet helyébe aludt vér
Ömlött Döbrögiből; sok tsuklás közbe sokára
Úgy nyöghette ki, hogy Lúdas Matyi meggyilkolta. -
Egyik Jobbágy a' másiknak kurta gubáját
Megrántá: más a' mellette valóra könyökkel
Titkon bökdöse, míg Urok óbégatva könyörgött:
Óh Fiaim! vigyetek szaporán, mert meghalok, úgymond.
Meggfogadák ezek a' jó emberek és az ölkben
Vitték a' kotsihoz, mások fa mohát szedegettek
És derekának lágy fekvést puhogattak, az egyik
Szűrét tette alá, másik betakarta gubával. -
Hogy haza tzommogtak vele a' lovak, egy banya két pint
Szappanos égett bort kent széllyel rajta; az Udvar
Egy kis mákszemnyit sem aludt, minden köhenésre
Öt hat férjfi tseléd, és szintugyan annyi fejr nép
Ütköze egymáshoz; nagy vólt egy szóval a' hű hó!

HARMADIK LEVONÁS.

Hát Matyi hol járt most? vátig keresék, de az éjjnek
Jó oltalma alatt hamar által ment a' határonn,
És már újj módon gondolkozik a mi Urunknak
Más ízrombéli megpüföléséről. Mikor elsőbb
Vándorlott, egy vén Doctornál jó darab ízig
Szolgált; (hajdann ez valamelly külföldi Seregnél
Feltser vólt) minthogy híven szolgálta, bizonynyal
Tudta tehát, hogy még jó szívvel látja: ez úgy lett;
Még életbe lelé, 's hozzá beszegőde Inasnak,
Olly feltétel alatt, hogy az esmeretes nyavalyáknak
Tzifra nevére; haszonvehető füvekre, porokra;
Érvágó, köppöly, kristély, lántzéta, borotva,
'S más borbély szerszám hasznára; sebekre való szer,
Fördők 's párgolatok készítésére, kenőtsre
Oktatná őtet. - Feje jó vólt a' mi Matyinknak
'S egy két hét tsak alig múlt, hogy vagy Római nyelven
Vagy Görögül, sok rossz nyavalyákat elő toda böltsen
Mondani, mellyek azon században műbe valának;
És az azokra való szer kotyvasztáshoz is értett. -
Elkéré ekkor Doctor Scorbuntzius Úrtól
Ótska parókáját, spádéját, vén paripáját,
Bőr-bugyogóját, és a' tábori régi kabátját,
Hadd tsapjon vele egy Fársángot Földes Uránál.
Ráállott az Öreg, minthogy jó zálogot ígért. -
Felveszi hát a' vén hatzúkákat; Doctori módon
Kezdi viselni magát; illet rá tászli, paróka,
Koszperd és bugyogó; úgy hogy Scorbuntzius Úr is
Mégfogvánn a' hasát, majmát majd hóltra nevette.
Ő meg bútsút vesz, 's Döbrögnek ereszti fakóját.
Döbrögi még szintén meg sem szabadúlt az elébbi
Megpüfölés szedres daganatjaitól; ihol újra
Látogatásra megyen hozzá Matyi, hajdani szörnyű
Ígéretje szerént. Híjjába keríti magát bé
Puzdrás és lántsás Hajdúkkal: nints neki annyi
Lelke, hogy a' boszszús Matyinak kikerülje husángját. -
A' végső faluhoz jutván Matyi, ott maga mellé
Egy vezetőt bérelt; mikor osztánn Döbrögöt érte,
Ott a' Bírótól katonás hangonn Kalaúzt kért,
Mert ő menni muszajn Szakkerment a' Generalis,
Quartély a' ki betegh. (Hihető abban az időben
Történt vólt e' meg, mikor a' sokféle keresztes
Ponyva Hadak szanaszétt kóborlották be Hazánknak
Nagy részét). Bízattja Matyit szóval, hanem elsőbb
Földes Urához fut Bíró Uram, és bejelenti
Hogy Hadi Orvosló vagy on itt; mert Döbrögi fűhöz
Fához kapkoda, és a' kit tsak ajánlani tudtak,
Bárha kerékgyártó, lóorvos, marha kuruzsló
Vólt is, kínjában mind meghalgatta tanáttsát.

Kéreti hát ezt a' Feltsert is, hogy ha az Istent
Féli, tekintse az ő nyomorúságát, 's ha csak egy két
Pillantást szánjon megnézésére; jutalmat
Várakozása felett ígér, és a' kotsijában
Küldi el a' Generál szállásáig. Matyi Gazda
Egy darabig vonogatta magát; végtére az egymást
Felváltó Posták elvitték csak nem erővel.
(Bárha nem említném, lehet elgondolni csak úgy is,
Hogy Matyi a' képét okosann bétudta vakolni
És különös módon elváltoztatni beszédét).
A' mi Urunk, ki szegény, még vagy három daganattal
Mellyek a' hátáról nem akartak eloszlani, ágyban
Kornyadozott: hogy vélt Orvossa felé közelített,
Majd kirepült szedres bőréből; kéri az égre
'S földre, hogy illy nyomorúlt sorsánn ha lehetne segítsen.
Megtapogatja erét Matyi, és veszedelmes hevülést
Érez megromlott vérében; hogyha azonnal
Fördő nem készül, és köppöly, még ma bizonynal
A' szívére megy, és - Ekkor vállat von az álnok.
Kéri az Úr minden Szentekre, hogy a' mit az Isten
Értésére adott, rendeljen. - Doctori módon
Harmadik újjával megbökvén homloka búbját:
Fördővíz szaporán, úgymond, és füvek! ezeknek
Elszámolja külön neveket; száz erdei réti
Dudvák voltak ezek; nyúl-, farkas-, béka-tseresznyék;
Medve-, szamár-, disznó-, eb-, egér-, kutya-, matska-tövissek;
Hát meg az angyal- szent- 's ördög-gyökerek (mivel akkor
A' füvek neve csak barom, ördög, 's szent vala; Fűvész-
Könyv még nem lévén). Nosza Ispán, szolga, poroszló,
Hajdú, kukta, szakács, kertész, szoba, konyha-leányok,
Béres, strázsza, kotsis, fullajtár, bába, favágó,
Egy szóval minden, valamely'k csak elől vagy utól volt
Fusson az Udvarból a' rétre, ligetre, mezőre;
Addig az üstben víz legyen, és hadd égjen alatta.
A' Nép mind kirohant, egyedül egy sánta Banyára
Hagyván a' tüzelést; hanem a' szemfűl Matyi ettől
Így szabadúla meg: a' Paphoz küldé, hogy az Istent
A' füveknek erőt szerző Menybéli malasztért
Kérje a' Hívekkel, - Maga megvizsgálja az Úrnak
Vak szemeit; kendőt vesz elő 's addig simogatja
A' két szárnyával, hogy száját bé fedje; ekkor
Megköti hátulról tarkójánál. Uram! úgymond,
Nem Feltser vagyok én, hanem a' Lúdas Matyi, kit kend
Megveretett; 's Lúdját elvette: de hasztalan a' szót
Nem szaporítom; elég hogy most másodszor adom meg,
A' mit megmondtam; főképp, hogy kend is a' hosszas
Várakozásba magát ne gyötörje sokára, csak essünk
Által rajta; ha még nekem a' jó Isten erőt ad,
Harmadszor se fogok majd késni. Előveszi osztán
Döbrögit, és a' vert testét megdöngeti rútúl.

Ekkor az Ágyfőből a' Pénz kultsát ki keresvén,
Lúdjaimek árát és költségemet elveszem úgymond.
Azzal bútsút vesz, ki megy; a' paripára felugrik;
'S illa berek. - Haza jó a' Fűvész tsorda rakottan:
Bészalad egy szobalyány, meglátja az Úr tsuda képét;
Elsikkantja magát, kifut, öszve rikoltja az Udvar.
Egyik kérdi, mi baj? másik, hogy hol van az Orvos?
Kútsolják kezeket, tanakodnak hogy ki az ördög
Fojtá bé ismét száját Nagyságos Uroknak?
Öldjük meg szaporán. - A' félholt Döbrögi ekkor
Már tsak alig szuszogott, és minden pontba elájúlt,
'S tsak lassan nyöghette ki, hogy Lúdas Matyi vólt az,
És hogy agyon kínta. - Mind lóra kap a' ki tsak ülhet,
Kergetik a' Matyi hült nyomait, de haszontalan, ő már
Tudj' Isten hol járt; bizonyos, hogy tsalfa örömmel
És degesz erszénnyel tért meg Scorbuntzius Úrhoz.

NEGYEDIK LEVONÁS.

Már most ám igazán rosszszúl lett Döbrögi; Rendes
Orvosokat hívtak, 's Currenst küldöztek az Ország
Minden részéhez, Lúdas Matyi megfogatása
Vége; tsak hogy az ő képét igazára leírni
Nem lehetett, minthogy mindég más színbe jelent meg. -
Hogy pedig ez nem más földön, hanem a' mi Hazánkban
Történt, a' bizonyos: megtetszik az akkori Törvény-
Tévők gondjából, kik az ő tsúfjára, örökre
Feljegyzék a' nagy Törvény könyvben, hogy az olyan
Rossz úton járó kutya fog, mint a' mi Matyink vólt,
Lúdasnak neveződjön: ez hát nem pusztá találmány. - *)
Nem jött kézre Matyink, melly Döbrögi Úrnak eléggé
Bokroztatta baját, és már egy ízbe reménység
Sem vólt élétéhez: hanem a' bölts Orvosok által
Nagy Nyavalyáján a' munkás Természet erőt vett,
És lassan lassan keze szennyét tsak kiheverte
Mátyásnak; hanem a' Lúdas név annyira fészket
Vert szívébe, hogy a' vidék Lúdját kiölette,
Mert tsak Lúd tollat látott is, azonnal elájúlt;
Még a' Ludimagistert is ki akarta tsapatni
A' Jóságából; de az azt ígérte, hogy inkább
Rectornak hívatja magát 's minden követőit.
Húsz Lántsást tsak azért tartott, hogy tíze nap estig
Tíze viszont éjjel mindég őrt álljon az Udvar
Környékén; - hozzá közelíteni akárki fijának
Sem lehetett, ha ugyan tsak előtte nem esmeretes vólt.

---

* Lásd Verbötzi Part. II. Titt. 30.

Hogyha az Udvarból a' Jóságába kiment is,
Tíz Lántsás lovagolt mindenkor hintaja mellett. -
Ezt Matyi is mint más jól tudta, de hasztalan; ő azt
Háromszor fogadá, hogy megveri Döbrögit, annak
Bár ha törik szakad is, tsak meg kell lenni akárhogy. -

Országos Vásár esik egykor Döbrögi Úrnak
Városkájában; Matyi ott mint más igaz Ember
Megjelenik paripán, a' Lóvásárba bojongván,
Meg lát egy virgontz Lovat egy idegen sihedernél;
Kérdezi, hogy mire tartja? Uram tsak száz arany úgymond.
Tzimbora, hogy lehet az? Matyi így szóll, úgye' komázol?
Tíz lovat is veszek én annyin, tán jobbat is ennél.
Úgyde Uram! felel a' Siheder, jó nagy Magyar Ország,
És még is ki hagyom mindjárt vájatni atzállal
Mind a' két szememet, ha tsak egy Lova hág is elébe.
Úgy én a' Lovadat megvenném, mond Matyi, hogyha
Megbizonyíthatnád, pedig így meg nem veszi senki.
Int neki, - félre megyen vele, - nézd ottan lakik egy Úr,
Tán tudod azt magad is, - majd itt kotsikázik el arra;
Tíz lántsás katonák lovagolnak hintaja mellett;
Majd ha az Erdőnél járnak, nyargalj oda, mondjad
Szembe az Úrnak, hogy: te vagy a' Lúdas Matyi; osztán
Kotródj ám, mert száz Lelked lessz, még is az ördög
El visz Etsém, ha azok megtsípnek: hogyha nem, úgy én
Megveszem a' Lovadat; felpénzül, hogy bizonyos légy
Tíz Aranyat feladok; majd meg lelsz engemet itt 's itt.

Tettség a' tűzről pattant Sihedernek az alku,
És nehezen lesi, hogy mikor indul már az az Úr ki. -
Egyszer lárma esik, - riogatják széllyel az embert;
Döbrögi jó hintón! - Útjából félre vonódik
Minden igaz Lélek. - Pezseg a' pozsgás Sihederben
A' jó vér, 's tsak alig várhatja, hogy a' kerek Erdőt
Érjék Döbrögiék; mint a' nyíl utánnok ereszti
Ráróját; - lassan, lassan, Uraim! kiabálja;
Mellé szöktet a' hintónak, tudod é Uram úgymond;
Hogy ki vagyok? tud meg Lúdas Matyi én vagyok! - utszu
Rajta Legény! ordítja az Úr - egyszerre utánna
Hajt a' tíz Lántsás, de mi haszna, nyomába se hágnak.
Fogd ki kotsis nyerges lovadat, mond Döbrögi, jobb ez'
Mind a' tízénél, mondjad hogy száz arany a' ki
Elfoghatja! - szorítsd! Maga a' hintóba felugrik,
És kíváncsi szemét düllyesztve mereszti utánnok
Hogy fogják már el Matyit. - ő pedig a' kerek erdő-
Sarkánál elbújva fülelt, 's látvánn hogy az Úr már
Tsak maga van; kilopószkodik, és meg rántja ruháját:
Mit bámúl az Uram? nem fogják azt ma el úgymond;
Osztán nem Lúdas Matyi az, hanem én vagyok a' kit
Megveretett Kelmed, 's Lúdját elvette erővel.
Döbrögit a' mennykő ha azon nyomban megütötte-

Vólna talám sokkal könnyebb lett vólna szegénynek;
Öszve rogyott, és a' kotsiból ájúlva zuhant le.
Ott Matyi szánakozás nélkül megverte utólszor;
'S erszénnyét a' Lúd árrába viszont kiürítvén
Mondja: ne féljen az Úr, már többször nem verem én meg.
Azzal lóra kapott, 's el ment dolgára örökre.

A' tizenegy Lovasok nagy későn vissza kerültek,
Vert lovaik tsak alig húzván inokat, valamint a'
Megzsákolt Urok is, kit elérkezvén, kotsijában
Bádjattan letek; mondják, hogy nem vala képes
Tarkón tsípni Matyit. Nem is a' vólt Döbrögi mondja,
A' négyelni való, meg vert háromszor. - Az Isten
Így bánik, 's bánjon valamennyi kegyetlen Urakkal.
Ezt mondván, megtért a' Kastélyába, 's azonnal
Elküldötte a' húsz Lántsást, kegyelemmel akarván
Ójni magát ezután az erőszak tételek ellen;
És törvénytelenül nem bánt, hanem úgy a' hogy illik,
Ember társaival; jól is végezte világát.

.oOo.